

Istoricul Secției de științe tehnice

Acad. Dorel Banabic

Președintele Secției de științe tehnice

Preambul

Primele academii înființate în secolul al XVII-lea au avut încă de la fondarea lor membri cu preocupări în domeniul ingineriei și și-au propus dezvoltarea științelor tehnice. Astfel, Galileo Galilei, spirit enciclopedic, membru al Academia dei Lincei, a avut contribuții deosebite în domeniul ingineriei, concepând o busolă folosită pentru reglarea tirului artileriei, un regulator pentru ceasurile cu pendul, o balanță de precizie etc. Un rol important l-a avut în introducerea noii discipline ingineresti, Rezistența materialelor, disciplină fundamentală pentru activitatea de proiectare a inginerilor. Robert Boyle și Robert Hooke, amândoi cu rezultate remarcabile în inginerie, au fost membri fondatori ai Royal Society. Hooke a contribuit la redactarea primului statut al Royal Society din anul 1663, incluzând în definirea scopului acestei societăți dezvoltarea cunoștințelor în domeniul ingineresti precum: prelucrarea materialelor, mecanica aplicată, invențiile. Academia Regală de Științe a Franței a avut printre membrii fondatori oameni de știință cu contribuții în inginerie. Mai mult, după modificarea statutului acestei academii, în anul 1699, un rol important al acesteia a fost proiectarea, realizarea și experimentarea de aparate, realizarea de experimente mecanice etc. Începând cu anul 1735, aceasta începe publicarea unei serii de memorii intitulată *Machines et inventions approuvées par l'Académie royale des sciences*. Seria a apărut între anii 1735 și 1777. Cu toate că cei menționați mai sus nu aveau titlul de inginer (în 1720 se înființează în Franța „Corpul inginerilor de drumuri”, iar mai târziu, în 1742, se înființează în Franța prima școală care acordă titlul de inginer), aceștia activau în domenii care astăzi considerăm că aparțin ingineriei: proiectarea, realizarea și experimentarea de aparate etc.

Preluând modelul academiilor menționate, Academia Română a primit în rândurile ei chiar de la început ingineri. Petrache Poenaru a fost primul inginer ales în Academia Română în anul 1870. L-a urmat, la scurt timp, în anul 1871, un inginer agronom, Ion Ionescu de la Brad, fondatorul agronomiei moderne românești. Odată cu pătrunderea revoluției industriale în România rolul inginerilor în viața economică, socială și politică a României devine tot mai însemnat, numărul inginerilor din Academia Română crescând continuu. La început, aceștia proveneau din domenii precum agronomia, silvicultura, îmbunătățirile funciare sau al construcțiilor dar, ulterior, și din domenii moderne la acea perioadă: mecanica, chimia, electrotehnica, energetica etc.

O parte a acestora au activat ca președinți sau vicepreședinți ai Academiei Române, în special după anul 1990. Aportul acestora la creșterea prestigiului și a vizibilității Academiei Române în societatea românească și pe plan internațional este prezentat succint în secțiunea următoare a prezentului volum.

Consider că publicarea volumului “Personalități academice. Membri activi” dedicat Secției de Științe Tehnice este binevenită, punând în lumină opera și realizările membrilor acestei secții. Alături de seria de volume Ingereri români, care apare sub egida Secției de Științe Tehnice, volumul de față vine să promoveze elitele celei mai numeroase comunități profesionale cu pregătire superioară din România, aceea a inginerilor. Această comunitate a avut un rol esențial în industrializarea României și transformarea acesteia dintr-o țară preponderent agrară în una industrializată. Această parte a inteligenței creatoare românești, cu atâtea performanțe admirabile, merită elogiul nostru, al tuturor.

Istoricul Secției de științe tehnice

În perioada actuală, marcată de profunde transformări sociale și economice, societatea are nevoie de reperi profesionale, morale și spirituale. Inginerii au contribuit esențial la transformarea României dintr-o țară eminentă agrară (la sfârșitul secolului XIX) în una industrială (la începutul secolului XXI). Este o istorie fascinantă, făcută de oameni excepționali din punct de vedere profesional, dar totodată, cu un înalt spirit patriotic, mulți dintre ei fiind implicați activ în viața socială și politică a României.

Primul inginer a fost ales în Academia Română în anul 1870. Acesta a fost Petrache Poenaru, personalitate complexă, spirit enciclopedic, remarcabil inginer, inventator și matematician. La scurt timp, în anul 1871, a urmat un inginer agronom și anume Ion Ionescu de la Brad. În primii ani, inginerii au activat în Secția Științifică, alături de matematicieni, fizicieni, chimiști, medici, biologi, geologi. Odată cu creșterea rolului științelor exacte pe plan mondial și implicit și în România, Secția Științifică dobândește o însemnătate din ce în ce mai mare și o consolidare continuă, inclusiv prin alegerea în rândul ei a unor ingineri eminenți, în special constructori și agronomi. Astfel, în anul 1892 este ales membru al Academiei Anghel Saligny, unul din cei mai mari ingineri pe care i-a avut România, iar în anul 1901, Gheorghe Lahovary. Până în anul 1948, ponderea inginerilor în Academie a fost totuși redusă, numărul total al acestora fiind de 18, reprezentând un procent de sub 4% din numărul total al membrilor Academiei. Câteva nume de referință ale unor ingineri care au fost primiți în Academie până în anul 1948 au fost: Nicolae Vasilescu-Karpen, electrotehnician și fizician (1923); Gheorghe Ionescu-Șișești (1925); Elie Radu, inginer constructor (1926); Dionisie Ghermani, inginer mecanic (1945); Traian Vuia, inventator (1946). Majoritatea acestora (cu trei excepții) erau ingineri constructori sau agronomi. Un scurt istoric al Secției de științe tehnice în cadrul Academiei Române este prezentat în Figura 1.

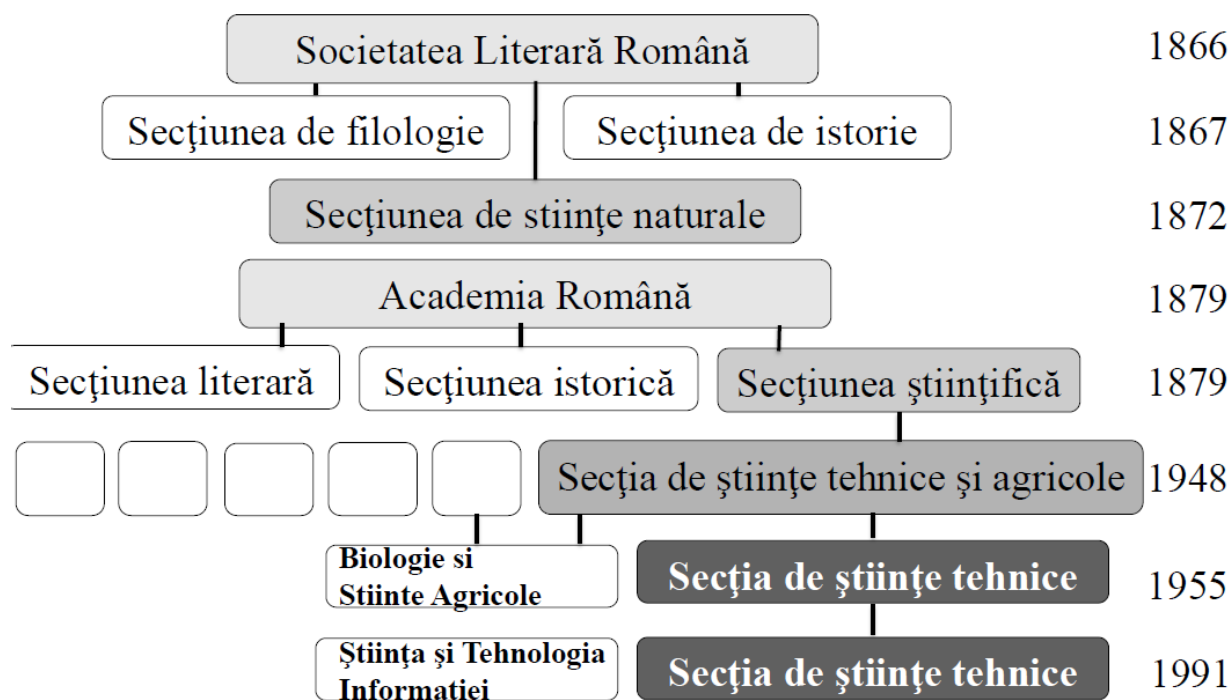

Figura 1. Un scurt istoric al Secției de științe tehnice în cadrul Academiei Române.

O primă propunere care să includă o subsecție de Științe Tehnice și Militare în cadrul Secției Științifice a Academiei Române a fost făcută în ședința din 20 mai 1941 de către Dimitrie Gusti. Din păcate, datorită izbucnirii războiului, propunerea de reorganizare a Academiei Române nu a mai fost materializată. După anul 1948, odată cu reorganizarea Academiei și înființarea unei Secții de științe tehnice și agricole, ponderea inginerilor a crescut semnificativ, autoritățile comuniste punând accent pe științele exacte și aplicative în detrimentul domeniului umanist și artelor. Astfel, în anul 1948 au fost primiți în Academie 5 membri corespondenți, iar 2 membri au fost titularizați. Această primire masivă a inginerilor în Academie a avut scopul de a se forma o Secție de științe tehnice de sine stătătoare, lucru care s-a întâmplat în anul 1955. În sesiunea din 27 iunie – 2 iulie 1955, Adunarea Generală a Academiei a hotărât înființarea unei Secții de științe tehnice, prin scindarea fostei Secții de științe tehnice și agricole (Figura 2).

Art. 21. — Academia Republicii Populare Romine are următoarele secții :

- I. Secția de științe matematice și fizice.*
- II. Secția de științe chimice :*
- III. Secția de științe tehnice ;*
- IV. Secția de biologie și științe agricole ;*
- V. Secția de geologie și geografie ;*
- VI. Secția de științe medicale ;*
- VII. Secția de științe economice, filozofice și juridice ;*
- VIII. Secția de științe istorice, știința limbii, literatură și artă, avind următoarele subsecții :*
 - a) istorie ;*
 - b) știința limbii și literaturii ;*
 - c) arte.*

Aceste subsecții vor fi conduse de câte un președinte ales în aceleași condiții ca președinții de secții.

Figura 2. Extras din Statutul Academiei adoptat în sesiunea Adunării Generale din 27 iunie – 2 iulie 1955.

Un an de grație pentru Secția de științe tehnice a fost anul 1963, când au fost primiți în Academia Română 15 membri corespondenți, iar 7 membri au fost titularizați. Noii membri acopereau domenii de specialitate recent apărute (automatica, electronica etc.) sau cu tradiție în România (mecanica, aviația etc.). Secția de științe tehnice cuprindea astfel personalitățile de prim rang ale ingineriei românești precum: Elie Carafoli, Ștefan Bălan, Remus Răduleț, Radu Voinea, Gheorghe Buzdugan, Ioan Anton, Aurel Beleș, Gheorghe Cartianu, George Bărănescu, Ștefan Nădășan, Corneliu Penescu, Nicolae Tipei și alții. Într-o încercare de recuperare a inginerilor români din diaspora, în anul 1965, respectiv 1970, sunt aleși membri titulari doi inventatori celebri pe plan mondial, George (Gogu) Constantinescu și Henri Coandă. Astfel, prin alegerea celor doi, alături de Traian Vuia (ales membru de onoare în anul 1946) și Aurel Vlaicu (ales membru post mortem în anul 1948), Academia Română recuperează gloriile aripilor românești. Un al doilea val de primiri în Secția de științe tehnice se realizează abia după revoluția din 1989, când, în doi ani succesivi, 1990 și 1991, sunt primiți 13 noi membri și sunt titularizați 8 membri. Din păcate, în perioada 2009–2015 secția a pierdut 10 membri: 7 titulari, 2 corespondenți și unul de onoare. În ultimii ani, situația secției s-a echilibrat, fiind primiți noi membri relativ tineri. În momentul de față, secția cuprinde 4 membri titulari, 7 membri corespondenți și 2 membri de onoare din țară.

Un rol extrem de important în dezvoltarea Secției de științe tehnice l-au avut președinții ei. Aceștia au fost personalități marcante ale ingineriei, începând cu academicianul Nicolae Profiri, care a fost primul președinte al secției. Până în anul 2022, Secția de științe tehnice a avut 10 președinți. Aceștia sunt prezentați în Figura 3.

Figura 3. Președinții Secției de științe tehnice din anul 1955 până în anul 2022.

Pentru a se încadra în statutul Academiei Române de cel mai înalt for național de consacrare științifică și culturală a țării, în spiritul tradiției acestei secții, membrii acesteia vor promova atragerea în rândurile ei a celor mai valoroși ingineri, cu rezultate științifice și aplicative semnificative și recunoscute pe plan național și internațional.